

RÄTTVISA I KONFLIKT

Folkrätten

Studiematerialet Rättvisa i konflikt

Bildas studiematerial **Rättvisa i konflikt** finns tillgängligt att hämta fritt från Bildas hemsida. Materialet är upplagt för tre träffar i studiecirkelform: **Att leva i konflikt, Folkkrätten och Att förändra en konflikt**. I varje avsnitt finns dessutom förslag till fördjupning, vilket ger underlag för fler träffar om man så önskar. Studiematerialet kan även tjäna som inspiration till programkvällar om konflikt och rättvisa. Materialet är framtaget av Stina Karbing på uppdrag av Bilda.

Bilda och Diakonia

Bilda samverkar med Diakonia, och i studiematerialet finns hänvisningar till Diakonias material i kampanjen **Rättvisa i konflikt**. Avsikten är att Diakonias kampanj och Bildas studiematerial ska samverka och förstärka varandra. Du kan läsa mer om Diakonias kampanj på www.diakonia.se/kampanj_2011

Till cirkelledaren

Vi föreslår att du som ledare tar del av **Bildas Samtalsmodell för studiecirkel** innan cirkeln startar. Där finns exempel på hur du kan lägga upp en studiecirkel, och samtal där alla blir delaktiga, och får bidra med sina olika perspektiv och erfarenheter. Samtalsmodellen hittar du på www.bilda.nu.

Välkommen att ta kontakt med din Bildaregion för att starta studiecirkel eller annan studieverksamhet!

Bilda har mer att erbjuda!

Frågor om konflikt och rättvisa, fred och försoning är ständigt aktuella. Vi behöver varandra för att se och belysa olika sidor av en situation eller en konflikt. Bilda vill bidra till möten där samtal och reflektioner pågår, för att öka medvetenhet och kunskap om hur vi konstruktivt kan påverka och förändra konflikter.

På vår hemsida www.bilda.nu hittar du materialet **Förändra dig själv och världen – redskap för fred och ickevåld**. För studiecirkel finns även Bildas egen handledning **Studiecirkel för konflikthantering** som är kopplad till teorihäftet **Konflikthantering**, av Johan Ydrén. Materialet finns hos din Bildaregion.

Genom Bildas studiecenter **Swedish Christian Study Centre, SCSC**, har Bilda har en daglig närvaro i Jerusalem. Här möts människor under studieresor och kulturutbyten, erfarenheter byts och bilder förändras eller får fler dimensioner. Här kan du få en insikt i konfliktens processer och konsekvenser. Läs mer om centret på www.bilda.nu/scsc.

Folkrätten

Dagens studiecirkelträff handlar om folkrätten. Den inleds med en teoretisk del för att få en gemensam förståelse för vad folkrätt är, för att sedan gå över till hur brott mot folkrätten kan drabba människor.

Material för dagens träff:

- Olika bilder (ex. Bildas svartvita kort)
- Blädderblock/white board och pennor
- Underlag för övningen Sant eller falskt (http://www.diakonia.se/sa/node.asp?node=3874&sa_content_url=/plugins/shop/product.asp&art_no=218)
- Diakonias porträtt om Nizar Ayyash i Gaza (Finns att beställa eller ladda hem här http://www.diakonia.se/sa/node.asp?node=3874&sa_content_url=/plugins/shop/product.asp&art_no=203)

Bildövning

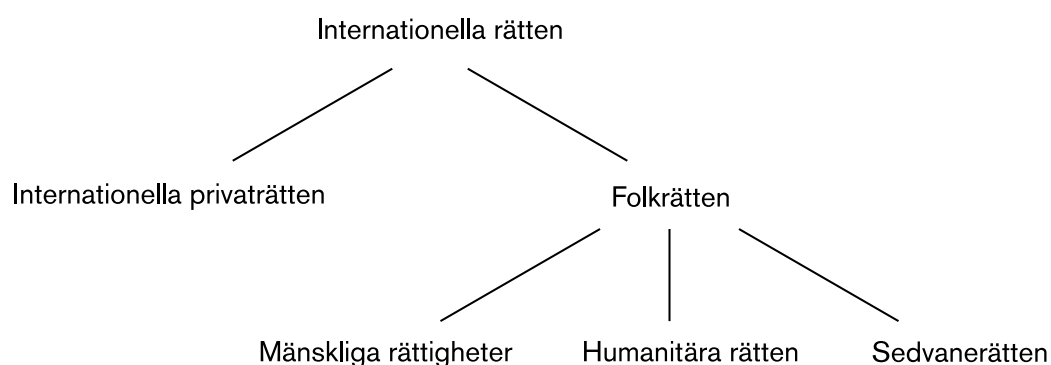
Inled dagens cirkel med bildövningen likt förra träffen. Välj en bild som visar hur du känner inför dagen och en bild som svarar på frågan: Vad tänker du på när du hör ordet folkrätt? Gå en runda där varje person får hålla upp de bilder han/hon har valt och förklara varför.

Vad är folkrätten

Börja med att fråga vad de känner till om folkrätten, och skriva upp det på en tavla eller blädderblock. Berätta sedan lite om folkrätten och dess innehåll med hjälp av bilden nedan. Har deltagarna ytterligare kunskapar att dela med sig av i gruppen?

Folkrätten

Folkrätten är en del av internationella rätten och ett samlingsnamn för mänskliga rättigheter, humanitära rätten och sedvanerätt. Rita upp ett träd på en tavla eller blädderblock för att göra detta tydligt hur det hänger ihop.

Internationella rätten – Överenskommelser och lagar mellan länder.

Internationella privaträtten – Lagstiftning gällande enskilda människor i internationella situationer (det tar vi inte upp mer om här).

Folkrätten – Ett samlingsnamn för olika regler och överenskommelser mellan stater som inkluderar det som står nedan.

Mänskliga rättigheter – Det vi hör talas om mest. De mänskliga rättigheterna började ta sin form efter andra världskriget med FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. Efter det har det kommit allt fler dokument som förtydligar de rättigheter vi alla har bara för det faktum att vi är just människor.

Humanitära rätten – Den kallas också krigets lagar eftersom den styr vad som man får och inte får göra i krig. Dessa dokument har som syfte att försöka begränsa människors lidande i krig. Men det ger också krigsförande stater möjlighet att t.ex. döda kombattanter på motståndarsidan utan att det är ett lagbrott.

Sedvanerätt – Kallas också oskriven rätt eftersom det är av sed som vissa regler är gällande, inte för att de är nedskrivna. Exempel på detta kan vara brottet etnisk rensning, som inte finns inskrivet i någon konvention men som ändå används som grund i Internationella brottmålsdomstolen (ICC). I princip är hela folkrätten sedvanerätt men man har också skrivit ned dessa och låter stater binda sig till dem för att försöka förstärka dess värde. Det gör att även de som inte har skrivit på alla konventioner i princip skulle kunna bryta mot dem i alla fall då det anses som sedvanerätt.

Staters skyldighet

Det är staters skyldighet att se till att medborgarnas rättigheter efterlevs. Detta kan bli problematiskt i internationella sammanhang, t.ex. när det gäller internationella företag. Vems ansvar är det om ett svenskt företag bryter mot folkrätten i Kongo? Företagets? Svenska staten? Kongolesiska staten? Samtala kort med den bredvid om hur ni tänker om detta. Låt dem som vill, dela något av sitt samtal med hela gruppen.

Sant eller falsk om folkrätten

Använd dig av övningen Sant eller falskt för att föra ett samtal om vad folkrätten kan innebära. Dela in deltagarna i mindre grupper och dela ut påståenden från Diakonias aktivitetstips Sant eller falskt. Deltagarna samtalar och svarar på påståendena.

4 hörn

Fyra hörn är en värderingsövning där ett dilemma eller en fråga läses upp för deltagarna. Som ledare ger du sen tre olika svarsalternativ. Varje hörn i rummet symboliserar ett svar. Det fjärde hörnet är ett öppet hörn där deltagarna kan komma med ett eget alternativ. Deltagarna ställer sig i det hörn som bäst stämmer in på deras åsikt. Fråga några från varje hörn varför de har ställt sig där. Det är viktigt att poängtera att det inte finns några rätt eller fel när det gäller värderingsövningar. Fler tips på hur du jobbar med värderingsövningar och fler frågor finns på http://www.diakonia.se/sa/node.asp?node=3874&sa_content_url=/plugins/shop/product.asp&art_no=213

Fråga 1

Folkrätten är...

- Fina ord som ingen stat kan leva efter.
- Det bästa vi har för att bekämpa orättvisor i världen och Sverige.
- För mesig. Kan ingen bli dömd för brott mot den finns det ingen mening.
- Eget alternativ.

Fråga 2

Det pågår många konflikter i världen. Vad kan vi i Sverige göra?

- Inget personligen, men vi är med i internationella institutioner som FN som har mandat att ingripa.

- Vi kan påverka genom att göra vår röst hörd och påverka vår regering.
- Alla stater är självständiga och därför måste förändring komma från invånarna eller de styrande själva.
- Eget alternativ.

Fråga 3

Det är stater som har skyldigheten att skydda de mänskliga rättigheterna för sina medborgare. Internationella företag har stort inflytande i världen idag. Borde de också ha skyldigheter?

- Nej, stater och institutioner ska inte styra företag på det viset.
- Ja, de borde finnas ett liknande system som folkrätten.
- Ja, men det skulle inte fungera.
- Eget alternativ.

Porträtt

Läs tillsammans Diakonias porträtt om Nizar Ayyash i Gaza. Börja med en runda efter att ni har läst texten. Var och en får berätta något som de kom att tänka på eller berörts av utan att någon i gruppen avbryter. För sedan samtalet vidare med frågor som: Hur ser ni på den här berättelsen i relation till det som vi har pratat om under träffen? Hur kan Nizar drabbas så när det är emot folkrätten?

Avslutning

Avsluta dagen med en runda. Var och en får säga någonting som de tar med sig från dagens pass.

Fördjupning

När det gäller folkrätten så är det stater som ansvarar för att medborgares rättigheter inte kränks. Men i dagens globala samhälle finns det fler parter som påverkar situationen i världen. Internationella företags handlande kan bidra till att förvärra konflikter eller så kan de främja fred. Förslaget på fördjupning är företags ansvar för mänskliga rättigheter. Använd gärna Bildas *Samtalsmodell för studiecirkel* för att samtala om det ni sett.

- *Bullshit* är en film som handlar om Vandana Shiva, indisk aktivist som fick alternativa Nobelpriset för sitt arbete, och ett stort fokus i filmen är hennes kamp för att ställa multinationella företag inför rätta. Utifrån den filmen kan man diskutera kring företags beteende och ansvar, och vilka vägar som finns att gå för att ställa företag till svars för sina handlingar. Filmen finns hos Diakonia.
- *Ställ företagen till svars! Förslag till globalt bindande regelverk* av Tove Zetterström, Globala Studier no 18, 2003 (Forum Syd) Boken ger en bra översikt över debatten kring behovet av globala regler för att kunna ställa företag till svars. Den är från 2003, men är fortfarande aktuell.